

fremme og befæste en virksom Nærlighed" osv., saa maa den jo ogsaa kunne gjøre det; men da er denne Lære saa langt fra at stemme overeens med „Christi Forklaring“, at den meget mere kommer i aabenbar Strid med det Nye Testaments udtrykkelige Lære om Lovens Forhold til Evangeliet, et Forhold, som Herren ogsaa just ved at give den nævnte Forklaring antydede ved sit Contraspørgsmaal til Phariseerne: „Hvad tykkes I om Christo?“ Matth. 22. 42. Den derefter i samme 6te Cap. følgende Inddeling i „indvortes“ og den „udvortes Gudsdyrkelse“ er jo aldeles forvirret, og hvilken Logik navnlig at opstille en af Bønnens Hovedarter, Tilbedelsen, under den indvortes og de øvrige under den udvortes Gudsdyrkelse! Skøndt der nu bliver handlet om Bønnen som Pligt, vender Betragtningen dog tilbage til samme Gjenstand i Cap. 7. II, uden at der gjøres Forskiel paa den Pligt at bede og Bønnen som et Raademiddel: vort Fadervor. At „Arvaagenhed“ derimod ikke er et Raademiddel, men en Pligt, og saaledes ikke har sin rette Plads i Cap. 7, falder af sig selv i Dinene. Denne Sammenkædning af „Arvaagenhed og Bøn“ er alene fremfaldt ved Herrens Formaning: „Baager og beder.“ Cap. 7 ender med to Anmærkninger om Skriftemaalet, der give mig Anledning til den Bemærkning, at hvo som med Valles i Præsten kun seer „Læreren“, selvfølgelig ikke kan troe, at han i Embeds Medfør har nogen Gave at bringe herovenfra, eller at han ved Absolutionen har Andet og Mere at sige, end Enhver kan sige sig selv.

Jeg vilde see mig istand til at give denne Række af Bogens Mangler og Urigtigheder en lang Fortættelse; men dette maa være nok. Jeg skal endnu kun tilføie den Bemærkning, at Bogens brede, aandeløse Fremstilling, dens afhandlende, klangløse Sprog, gjør den til en saa lidet tiltalende Børnebog, som vel kan tænkes. Og, naar man saa tænker sig, at den ved sit theologiske Præg og Anlag har fristet adskillige Seminarieforskere til at gjøre den til Grundlag for vidtløftige theologiske Forelæsninger, og at de dertil indvovede Seminarister igjen have søgt at gjøre denne Kundskabsfylde

frugtbringende i Skolen, da kan man forstaae, at Religionstimerne maatte blive sure Timer for de arme Børn, indtil de fik Greb paa at lære hele Bogen udenad, uden at tænke, uden at forstaae; thi da kunde det jo gaae ret muntert, og de Fremmeligere endog see sig istand til at lære Læreren Forklaringer med; men — hvor blev selve Religionen af med sit Lys og Liv, sin Fred og Glæde?

Efter disse korte Antydninger, der, som jeg troer, tilstrækkeligt berettiger mig til at udtale min Forundring over, at en saadan Bog saalænge har kunnet udøve et saa trykkende og fordærveligt Herredømme, og det Ønske, der nu er blevet til et sikkert Haab, at det snart, ja, meget snart maa have en Ende dermed, skal jeg, uden nu at reise det Spørgsmaal, om dette Herredømme i hele sin Udstrækning er lovhjemlet eller for en Deel usurperet, og uden ligesom at spørge om, hvad vi nu Alle vide, udtale min Glæde over, at den høitærede Minister allerede har gjort virksomme Skridt til at see Valles Lærebog afløst. Men, da han derhos, som meldt, har udtalt sig saaledes, at der kunde opstaae Frygt for, at han ved en ny Autorisation vilde lade en anden Lærebog indtræde i den Afstedes Sted, dens Omraade og Herredømme, hvori jeg kunde see et stort Misgreb, om saa end den nye Lærebog var nok saa fortrinlig, skal jeg tillade mig at henstille til hans Besvarelse, om ikke den rette Vej her dog maatte være den at aabne en fri Concurrence, saa at enhver Sognemenighed eller dens eventuelle Repræsentation fik Frihed til mellem visse af Ministeriet billigede Lærebøger at udvælge sig den, den fandt mest skiftet til at afløse Valles Lærebog. Om Udøvelsen af denne Valgfrihed maatte naturligtvis nærmere Bestemmelser træffes, hvorpaa jeg ikke her skal indlade mig, ligesaa lidt som jeg skal gaae ind paa Spørgsmaalet om, hvorledes den høitærede Minister vil komme til en Bestemmelse om, hvilke Lærebøger der maatte kunne vælges imellem. Den frie Concurrences Princip forsvares sig vel ogsaa her selv, og jeg skal derfor kun henvende Opmærksomheden paa, at den nyere Litteratur frembyder adskillige Bearbejdelser af den kristelige Børnelærdom, bestemte til at afløse